

Blok 5B

Overgangen fra universitet til arbejdsliv.

Resultater fra et forskningsprojekt om science identiteter, forhandlinger og akademisk navigation

Programtekst

Dagens universitet skal bidrage til den økonomiske vækst, og kandidaters kompetencer forventes at matche erhvervslivets behov. Hvis vi ønsker at forstå overgangen fra universitet til arbejdsliv, er det dog ikke nok at sammenligne læreplaner med jobefterspørgelse. Fokus må være på hele integrationsprocessen, og de forhandlinger kandidaten går igennem for at passe ind. Her har uddannelsesbaggrund betydning for de studerendes forhandlingsstrategier og navigation. Denne poster præsenterer de første analyser fra et longitudinalt forskningsprojekt. Målet er at forstå, hvordan teknat-studerendes akademiske identiteter og kompetencer konstrueres og understøttes af deres kandidatuddannelse, og hvordan de spiller sammen med tanker om arbejdslivet.

Analysen viser, hvordan studiekulturen sætter scenen for hvad der opleves som legitime aspirationer og hvad der ikke gør, og hvordan det har indflydelse på de studerendes navigation. Ph.d.-stillingen opleves på nogle uddannelser som det naturlige, og det ekskluderer andre navigationer. Studerendes bevidsthed om egen lærerproces spiller sammen med deres overgang til arbejdslivet. Nogle kandidater har en tavs viden om deres kompetenceprofil, hvilket gør det vanskeligt for dem at identificere potentielle jobs men også at overføre deres viden til en ny kontekst. Sidst har studerendes arbejdsmarkedskendskab betydning for, hvilke forventninger kandidaterne har til deres første job, for jobsøgningsstrategier og krav til fremtiden. Implikationer diskuteres.

Abstract

Baggrund

Universitet er i forandring. Det er ikke længere nok, at det bidrager til samfundet som vidensproducent, dagens universitet skal skabe økonomisk vækst (Knight and Yorke, 2003). Derfor skal universitetskandidaters kompetencer være relevante og eftertragtede for erhvervslivet. De studerendes employability er blevet genstand for politisk opmærksomhed. Employability betyder, at kandidaten kan håndtere de krav hun møder i et job (Yorke, 2006). Dette bliver ofte reduceret til et spørgsmål om hvorvidt curriculum afspejler efterspørgslen fra erhvervslivet. Det er dog langt mere komplekst.

Overgangen fra universitet til arbejdslivet er en proces, hvor kandidaten skal lære at deltage og navigere i en ny kulturel sammenhæng. Denne proces kan angribes som en integrationsproces, der er tæt knyttet til konstruktionen af en identitet (Tinto, 1993; Hasse and Trentemøller, 2008). I overgangen til arbejdslivet sættes kandidatens akademiske og personlige narrativer under pres. Det betyder, at kandidaten må forhandle forventninger, betydninger og identiteter for at få en oplevelse af at passe ind. Selvom der er tale om forskellige kulturelle normer deltagelsesmuligheder, så er overgangen fra universitet til arbejdsliv ikke nødvendigvis et brud. De studerende overvejer muligvis karriereveje undervejs på studiet, og det kan

afspejle sig i deres studiestrategi. For at forstå overgangen til arbejdslivet, er det derfor væsentligt at forstå de studerendes uddannelsesmæssige baggrund, deres akademiske identiteter og navigation.

Mål

Denne poster præsenterer første resultater fra et kvalitativt længdesnitsstudie, der følger studerende fra tekniske og naturvidenskabelige uddannelser og deres overgange til det første job. Målet er at forstå, hvordan studerendes akademiske identiteter og kompetencer konstrueres og understøttes af deres kandidatuddannelse, og hvordan de spiller ind på kandidaternes tanker om arbejdslivet.

Metode

Fire uddannelser er udvalgt så de repræsenterer både rene og anvendelsesorienterede fag alle indenfor området bioteknologi/kemi (Becher, 1989; Becher and Trowler, 2001; Biglan, 1973).

- Molekylær biomedicin: Stærk forskningsorientering.
- Biokemi: Forskningsorienteret men ikke nær så eksplicit
- Bioteknologi: Tæt relation anvendelsesorientering
- Chemical and biochemical engineering: Stærk anvendelsesorientering

Workshops er gennemført på uddannelserne. De studerende deltog i forskellige individuelle og gruppebaserede aktiviteter og fælles diskussioner. Blandt andet blev de studerende bedt om at lave en brainstorm over alle de kompetencer de oplever man tilegner sig gennem deres kandidatuddannelse, og en brainstorm over de kompetencer der særligt matcher jobmarkedet. På baggrund af workshoppen blev studerende udvalgt til interviews (indsamling i gang).

Derudover inddrages undersøgelser af kandidaters overgange til arbejdslivet på kemi og fysik, Københavns Universitet. Disse undersøgelser baserer sig på spørgeskema og interviews med færdige kandidater (Nielsen et al., 2014; Nielsen and Holmegaard, 2016).

Analyse

Posteren vil præsentere de foreløbige analyseresultater fra projektet. En tematisk tilgang, er blevet brugt som analyseredskab (Braun and Clarke, 2006). Undersøgelses universitetspædagogiske implikationer bliver diskuteret ved poster-præsentationen.

Rigtige kandidater får en ph.d.

Jeg føler en gang imellem, at man skal retfærdiggøre, at man ikke har lyst til at lave en ph.d. (kandidat fra kemi).

På flere uddannelser blev en ph.d.-uddannelse betydningstilskrevet som det naturlige valg. Derfor forklarer flere studerende, hvordan de skal begrunde og legitimere, hvis de ikke har aspirationer i den retning. På især de rene uddannelser er der flere studerende, der nævner hvordan andre jobs opleves mindre prestigefyldte. Den selvfølgelige ph.d.-aspiration på disse uddannelser, har betydning for de studerendes navigation i forhold til jobmarkedet, da livet udenfor forskningsverdenen ikke er noget der anerkendes som relevant for studiet. Dette får betydning for nogle af de studerendes studiestrategi:

Jeg vidste da ikke hvad de [færdige kandidater] lavede. Jeg havde hørt rygter om det, men du aner ikke noget. Det var helt vildt skræmmende. Det er bare sådan tomt, der er bare sådan en afgrund foran dig, og du aner ikke hvad fanden du skal lave hvilket så også er grunden til at rigtig mange laver en ph.d. eller bliver gymnasielærere (kandidat fra fysik).

De studerende på mere anvendelsesorienterede uddannelser som chemical and biochemical engineering præsenterer et andet narrativ. Her tales der meget om arbejdsmarkedet, både blandt de studerende og i selve undervisningen. Fokus er på at vælge et strategisk speciale, der giver adgang til en virksomhed og muligvis en videre ansættelse – eller bruge specialet til jobsøgningsplatform andet sted.

Jeg har ingen ide om hvad jeg har lært

Et andet tema er de studerendes bevidsthed om egne kompetencer. På den ene side er fysikerne et eksempel på studerende, der har svært ved at sætte ord på deres kompetencer. En kandidat fra fysik forklarer, hvordan han på jobdatabasen skrev 'fysiker' i søgefeltet, og blev overrasket og handlingslammet over, at det ikke gav nogle resultater. Fysikerne og biokemikerne er eksempler på studerende, der har svært ved at sætte ord på deres kompetencer.

Et andet eksempel er de studerende fra molekylær biomedicin. Når de bliver bedt om at beskrive deres kompetencer, identificerer de lang liste af både fag-faglige og generiske kompetencer. Resultaterne viser store forskelligheder på kandidaternes indblik i egen læreringsproces. Det tyder på, at bevidstheden om egne kompetencer spiller ind på kandidaternes jobsøgningsstrategi.

Arbejdsmarkedskendskab

På flere af uddannelserne laver de studerende løbende projekter i samarbejde med en ekstern partner. Dette spiller ind på de studerendes kendskab til, hvordan man skal begå sig i arbejdslivet, hvilke forventninger der er realistiske men også hvordan man finder et job, hvor der er rart at være. Et eksempel på arbejdsmarkedskendskab er Eva fra molekylær biomedicin, der overvejer om hun skal fortsætte med en ph.d. på universitet eller i industrien:

Jo længere du kommer på KU så er det lidt sådan, at du bliver gruppeleder, det er sådan næsten et naturligt skridt. Og så kommer du lidt langt væk fra forskning nogle gange og er lidt mere på sådan noget funding niveau (...) på NOVO fordi der er så mange medarbejdere, så er der både nogle der kan sige 'jeg vil gerne være afdelingsleder' og gå den vej, men nogen kan også sige, 'jeg vil bare gerne være specialist indenfor det her'.

Arbejdsmarkedskendskab viser sig også, når de studerende fravælger ambitiøse jobs i fx prestigefyldte forskningsgrupper. I flere af interviewene indgår overvejelser om, hvordan man får et attraktivt liv, hvor arbejdet ikke fylder alt. En illustration fra en studerende på chemical and biochemical engineering viser hvordan målet er 'just be happy':

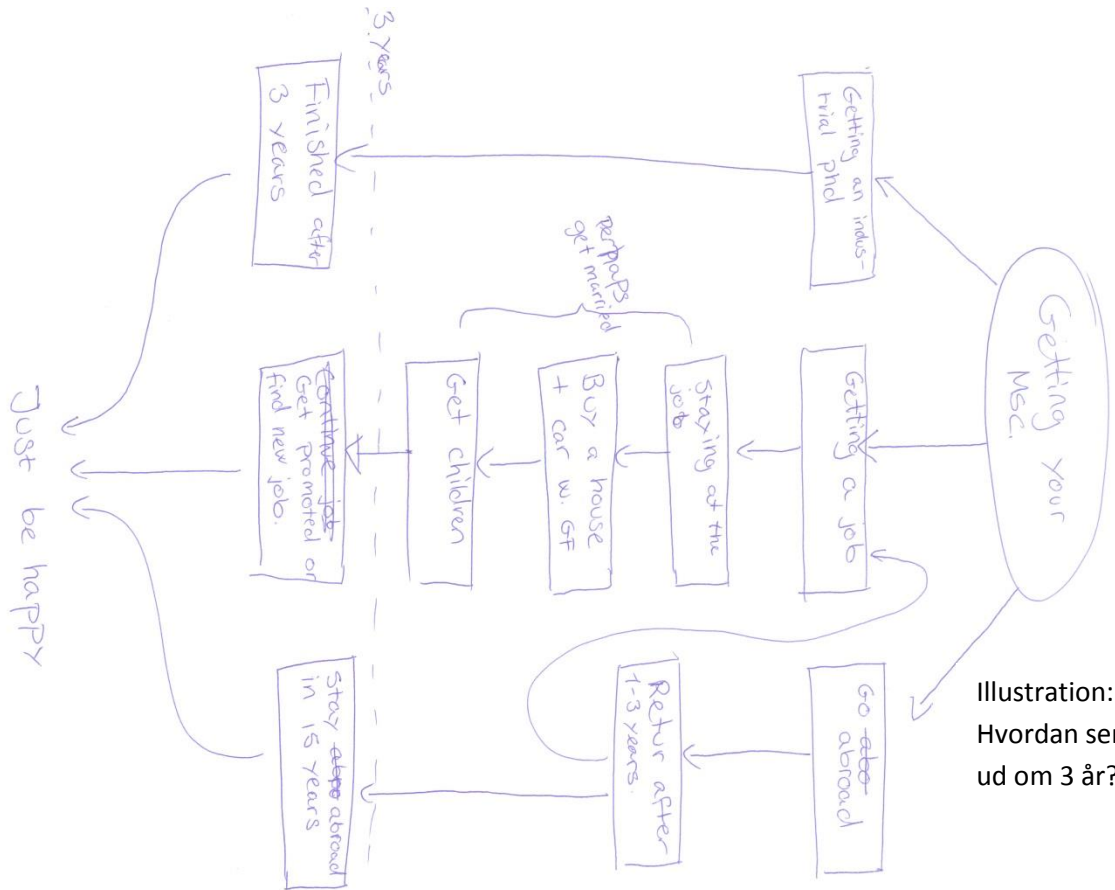

Illustration:
Hvordan ser dit liv ud om 3 år?

Oplægsholdere

Henriette Tolstrup Holmegaard